

Покорчак Святослав Андрійович
аспірант,
Національний університет «Львівська політехніка»

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-498-9-17>

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ДОСВІД СТРАХУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ РИЗИКІВ

З огляду на постійні загрози терористичних атак і воєнних конфліктів, Ізраїль створив унікальну та структуровану систему страхування військових ризиків, яка охоплює як прямі втрати, так і непрямі збитки від бойових дій. Ця система є результатом багаторічної адаптації до реалій безпеки держави та включає державні компенсаційні програми і поліси приватних страхових компаній, що взаємодіють на умовах перестраховання. В основі функціонування ізраїльської системи страхування військових ризиків лежать державні програми компенсації, зокрема Фонд податку на майно та компенсації (Property Tax and Compensation Fund) і Закон про жертв ворожих дій (Law for the Victims of Enemy Action). Перша програма компенсує втрати майна і доходів, спричинені терористичними атаками, обстрілами або іншими бойовими діями, тоді як друга гарантує соціальні виплати та компенсації сім'ям загиблих і постраждалим унаслідок таких подій. Обидві програми адмініструються Міністерством фінансів Ізраїлю, що дозволяє централізовано управляти компенсаційними виплатами та оперативно реагувати на форс-мажорні події [1]. Україна, хоча і має деякий досвід у сфері страхування військових ризиків через конфлікти, зокрема після 2014 року, її страхова система в цій сфері не є такою ж розвинутою та структурованою, як в Ізраїлі. Після початку повномасштабної агресії Росії в 2022 році Україна зіткнулася з необхідністю адаптувати свою страхову систему до нових умов, включаючи покриття для підприємств, інфраструктури та громадянських осіб в зонах бойових

дій. Особливістю ізраїльської моделі є поєднання державного та приватного страхового покриття. Так, компенсація здійснюється одночасно через державний компенсаційний фонд і приватні страховики. Наприклад, при пошкодженні майна або виробничих потужностей внаслідок ракетного обстрілу чи при зупиненні діяльності підприємства через бойові дії, компенсація виплачується за рахунок комбінованого механізму [2]. Державний фонд бере на себе основне покриття ризиків всередині країни, а ризики, пов'язані з авіа- та морськими перевезеннями, поширюються також на території за межами Ізраїлю. У відповідь на бойові дії, які розпочалися 7 жовтня 2023 року, Ізраїль оперативно активізував додаткові страхові гарантії. Зокрема, 12 жовтня 2023 року парламентський фінансовий комітет Ізраїлю затвердив державну гарантію на суму 6 мільярдів доларів США для покриття страхування від воєнних ризиків для ізраїльських авіакомпаній, таких як El Al Airlines, Israir та Arkia. Це стало відповіддю на рішення міжнародних страховиків скористатися правом скасувати страхові поліси протягом семи днів з моменту оголошення війни, що загрожувало припиненням авіасполучення країни. Урядова гарантія дозволила забезпечити безперервність авіарейсів та евакуацію громадян [3]. Досвід Ізраїлю із політичним страхуванням ризиків (Political Risk Insurance, PRI) може бути модельним прикладом для України та інших країн, що перебувають у подібному безпековому середовищі. В ізраїльській практиці PRI передбачає можливість подання позовів за збитками від пошкодження майна (наприклад, виробничого підприємства внаслідок ракетного удару) та за переривання бізнесу (втрачені прибутки через бойові дії). Страхове покриття діє переважно на території Ізраїлю, проте для повітряних суден і судноплавства передбачено захист і за межами країни. Компенсації за такими договорами виплачуються частково з державного компенсаційного фонду, а частково – за рахунок приватних страховиків [2]. Особливо важливою є адаптивність системи до відносно обмежених територіальних збитків: ізраїльські поліси страхують від пошкоджень у межах локалізованих географічних зон (наприклад, окремих будинків чи підприємств), тоді

як глобальні перестраховики оцінюють військовий ризик в Україні як такий, що потенційно може знищити увесь страховий портфель. Тому довгострокове запровадження системи PRI за ізраїльською моделлю вимагає для України наявності безпекових гарантій, зменшення рівня загроз і напрацювання статистичних даних щодо страхових подій [4]. Війна, яка почалася в жовтні 2023 року, справила значний вплив на економіку Ізраїлю. За даними Міністерства фінансів, прямі військові витрати до серпня 2024 року склали понад 100 мільярдів шекелів, що спричинило зростання бюджетного дефіциту до 8,3% ВВП і збільшення державного боргу до 67% ВВП. Ці показники перевищують довоєнні прогнози й демонструють високу вартість безпеки в умовах постійної військової загрози [5]. У контексті забезпечення страхування військових ризиків Ізраїль активно залучає як державні механізми, так і міжнародну фінансову підтримку. Зокрема, відповідно до офіційного повідомлення уряду Ізраїлю, у вересні 2024 року було досягнуто домовленості зі США про надання нового пакету допомоги на суму 8,7 млрд дол. США. В межах цієї суми передбачено 5,1 млрд дол. США на військову допомогу, включно з фінансуванням систем протиповітряної та протиракетної оборони, закупівлею боєприпасів, а також 2 млрд дол. США для підтримки цивільної безпеки та відновлення об'єктів інфраструктури, що зазнали пошкоджень унаслідок воєнних дій. Окрім того, 1,6 млрд дол. США спрямовано на стабілізацію економіки та компенсацію прямих збитків, завданих бізнесу під час конфлікту. Цей пакет допомоги продовжує багаторічну політику США щодо безпекової підтримки Ізраїлю в умовах постійної загрози бойових дій [6]. Паралельно з цим Банк Ізраїлю продовжує реалізацію масштабної програми підтримки бізнесу та банківської системи, спрямованої на мінімізацію економічних наслідків конфлікту. У березні 2024 року центральний банк втретє розширив дію комплексної програми підтримки банків для подолання наслідків війни «Swords of Iron». Згідно з пресрелізом регулятора, додатково було виділено понад 20 млрд шекелів (понад 5,4 млрд дол. США) на фінансування державних гарантій за кредитами комерційних банків та компенсацію збитків для підприємств, що постраждали внаслідок

бойових дій. Окремим напрямом програми є страхування військових ризиків для малого та середнього бізнесу, що дозволяє компаніям продовжувати роботу та залучати фінансування попри високі рівні небезпеки [7].

Система страхування військових ризиків в Ізраїлі забезпечує гарантований фінансовий захист для громадян, підприємств та критичної інфраструктури, поєднуючи інструменти державного регулювання, централізованих компенсацій і ринкових механізмів страхування. Особливістю цієї моделі є активна участь держави не лише як регулятора, а й як перестраховика, що дозволяє ефективно реагувати на надзвичайні події й забезпечувати стабільність національної економіки в умовах воєнної кризи.

Досвід Ізраїлю демонструє доцільність поєднання державних та приватних механізмів страхування військових ризиків, а також стратегічне значення побудови гнучкої, фінансово стійкої моделі захисту національних активів. Такий підхід може бути адаптований і застосований іншими державами, які опиняються в умовах високих воєнних ризиків.

Література:

1. United States Government Accountability Office. Terrorism Insurance: Alternative Programs for Protecting Insurance Consumers. Washington D.C.: U.S. GAO, 2001. 44 p. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/GAOREPORTS-GAO-02-175T/html/GAOREPORTS-GAO-02-175T.htm>
2. BDO. Political and War Risk Insurance by State or Public Agencies. – BDO Global, 2022. 22 p. URL: <https://www.bdo.ua/getmedia/b637d850-1906-4d85-bd04-85172a8bfb1d/Political-and-war-risk-insurance-by-state-or-public-agencies.pdf>
3. Reuters. A Year of War Creates Cracks in Israel's Borrowing Strength. Reuters, 2024. URL: <https://www.reuters.com/world/middle-east/year-war-creates-cracks-israels-borrowing-strength-2024-10-06/>
4. Center for Strategic and International Studies. Insurance: A Critical Enabler for Investing in Ukraine. CSIS, 2024. URL: <https://www.csis.org/analysis/insurance-cr0069tical-enabler-investing-ukraine>
5. Reuters. Israel to Provide \$6 Billion War Insurance Cover for Israeli Airlines. Reuters, 2023. URL: <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/israel-provide-6-billion-war-insurance-cover-israeli-airlines-2023-10-12/>

6. Israel says it has secured \$8.7 billion US aid package. Reuters. 2024. URL: <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-says-it-has-secured-87-billion-us-aid-package-2024-09-26/>

7. For the third time the Bank of Israel extends and expands the comprehensive assistance program adopted by the banks for dealing with the ramifications of the “Swords of Iron” war. Bank of Israel. 2024. URL: <https://www.boi.org.il/en/communication-and-publications/press-releases/for-the-third-time-the-bank-of-israel-extends-and-expands-the-comprehensive-assistance-program-adopted-by-the-banks-for-dealing-with-the-ramifications-of-the-swords-of-iron-war/>